εικ.3 *Ναός Τιμίου Σταυρού, Κουκά.*

εικ.2 *Τίμιος Σταυρός στο Ὀμοδος όπου φυλάσσεται μικρό κομμάτι από το σχοινί που έδεσαν οι στρατιώτες το Χριστό.*

εικ.4 *Μονή Τιμίου Σταυρού, Ὀμοδος.*

Στη συνέχεια η τιμή και λατρεία του Τίμιου Σταυρού θα μεταδοθεί σ' όλη την Κύπρο, με πιο σημαντικά προσκυνήματα τα χωριά Λεύκαρα, Τόχνη, Ανώγυρα, Κουκά, όπου υπάρχουν σημαντικές εκκλησίες και Μονές και ιδιαίτερα στο χωριό Ὀμοδος, όπου στην εκεί Μονή του Τιμίου Σταυρού φυλάγεται κομμάτι από το σχοινί που έδεσαν οι στρατιώτες το Χριστό. Και σε άλλα μέρη όμως της Κύπρου διαδόθηκε η τιμή του Σταυρού, όπου διασώζονται σημαντικές Μονές, στην Πλατανιστάσα, η Μονή του Τιμίου Σταυρού του Αγιασμάτι, στην Τσάδα της Πάφου η Μονή του Τιμίου Σταυρού της Μίνθας και στο Πελένδρι η εκκλησία του Τιμίου Σταυρού.

Τόπος	Μνημείο
Πελένδρι	Εκκλησία Τιμίου Σταυρού
Κουκά	Εκκλησία Τιμίου Σταυρού
Ὀμοδος	Μονή Τιμίου Σταυρού

«Σταυρός, ὁ φύλαξ πάσης τῆς οἰκουμένης
Σταυρός, ἡ ὡραιότης τῆς Ἐκκλησίας·
Σταυρός, βασιλέων τό κραταίωμα·
Σταυρός, πιστῶν τό στήριγμα·
Σταυρός, ἀγγέλων ἡ δόξα.

Από την ὑποδοχή τοῦ Τιμίου Σταυροῦ στην Κουκά, τον Ἰούλη τοῦ 2008.
(από την έκδοση του Κώστα Παπαγεωργίου ΚΥΠΡΙΑΚΑ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ ΑΠΟ ΤΟΝ 4ο-21ο ΑΙΩΝΑ, ΤΟΜΟΣ Γ', ΚΥΠΡΟΣ 2011).

ΔΙΟΡΓΑΝΩΤΕΣ:

ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΩΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΕΣ:

ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ Ὀμόδους

Semiramis Hotel Cyprus

ΧΟΡΗΓΟΙ:

Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού

ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ
HELLENIC BANK

Το Σημειο Του Σταυρου

ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΗΓΗΣΙΣ

ΣΤΟΥΣ ΙΕΡΟΥΣ ΝΑΟΥΣ ΤΟΥ ΤΙΜΙΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ

ΣΤΙΣ ΚΟΡΥΦΟΓΡΑΜΜΕΣ ΤΟΥ ΤΡΟΟΔΟΥΣ

Ιερός Ναός Τιμίου Σταυρού Πελένδρι
Ιερός Ναός Τιμίου Σταυρού Κουκά
Ιερά Μονή Τιμίου Σταυρού Ομόδους

Κυριακή 11 Νοεμβρίου, 2012

Η ΤΙΜΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΚΥΝΗΣΗ ΤΟΥ ΤΙΜΙΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Η καίρια γεωγραφική θέση της Κύπρου στο κέντρο της ανατολικής Μεσογείου, σε πολύ μικρή σχετικά απόσταση από τις ακτές της Μικράς Ασίας, του Λιβάνου, της Συρίας, της Παλαιστίνης, του Ισραήλ και της Αιγύπτου, ευρισκόμενη πάνω στους θαλάσσιους δρόμους που οδηγούσαν από τη Δύση στην Ανατολή, της προσέδωσαν ιδιαίτερη σημασία στην επικοινωνία της Ευρώπης με τους Αγίους Τόπους. Πουθενά αλλού

εικ.1 *Εικόνα των Αγίων Ενδόξων Μεγάλων Θεοσεπτών Βασιλέων Κωνσταντίνου και Ελένης. 1664. 84 X 62.5 εκ., Σκευοφυλάκιο Μονής Τιμίου Σταυρού Ομόδους.*

δεν αποτυπώνεται η τόσο σαφής παρουσία του Βυζαντίου και δεν αναδεικνύεται η σημασία της Κύπρου ως σταθμού προς τους Αγίους Τόπους, όσο η παράδοση που συνδέει την επίσκεψη της Αγίας Ελένης, μητέρας του Αγίου Κωνσταντίνου και πρώτου αυτοκράτορα της βυζαντινής αυτοκρατορίας της Κωνσταντινούπολης και η μεγάλη και εξαιρετική τιμή που υπάρχει στην Κύπρο για τον Τίμιο Σταυρό πάνω στον οποίο σταυρώθηκε ο Χριστός. Το ταξίδι της Αγίας Ελένης στην Παλαιστίνη στις αρχές του 4ου αιώνα μ.Χ., η εύρεση θαυματουργικά του Τίμιου Σταυρού του Χριστού και η μεταφορά του στην Κωνσταντινούπολη, συνδέονται άμεσα με την Κύπρο, αφού κατά το ταξίδι της επιστροφής το καράβι της Αγίας Ελένης προσάραξε στις νότιες ακτές του νησιού, μεταξύ της Λάρνακας και της Λεμεσού όπου μέχρι σήμερα η τοποθεσία ονομάζεται «Βασιλικό».

εικ.5 *Τρόοδος*

Το Γραφείον Προσκυνηματικών Περιηγήσεων
της Εκκλησίας της Κύπρου
και τα Κοινοτικά Συμβούλια Πλατρών,
Πελενδρίου, Κουκάς και Ομόδους
σας προσκαλούν στην εκδήλωση

«Το Σημειο του Σταυρου

ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΗΓΗΣΙΣ
ΣΤΟΥΣ ΙΕΡΟΥΣ ΝΑΟΥΣ ΤΟΥ ΤΙΜΙΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ
ΣΤΙΣ ΚΟΡΥΦΟΓΡΑΜΜΕΣ ΤΟΥ ΤΡΟΟΔΟΥΣ

«ΤΙΜΙΟΣ ΚΑΙ ΖΩΟΠΟΙΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ»

7.30-9.30 Όρθρος και Θεία Λειτουργία στον Ιερό Ναό Τιμίου Σταυρού Πελενδρίου, από το Θεοφιλέστατο Επίσκοπο Μεσαορίας, *κ. Γρηγόριο* - Επόπτη Γραφείου Προσκυνηματικών Περιήγησεων της Εκκλησίας της Κύπρου.

«ΣΤΑΥΡΟΜΟΡΦΟΣ ΠΟΡΕΙΑ»

10.00 Φωτεινοί Οδοδείχτες στην πορεία μας οι Ιεροί Ναοί:
Ιερός Ναός Τιμίου Σταυρού στο Πελένδρι
Ιερός Ναός Τιμίου Σταυρού στα Κουκά
Ιερά Μονή Τιμίου Σταυρού Ομόδους

Προσκυνηματική Περιήγησις στους Ιερούς Ναούς με τη συνοδεία του αρχαιολόγου *κου Γιώργου Φιλοθέου*

11.30 Καφές, αρκατένα και χαλλούμι

15.30 «ΣΤΑΥΡΟΣ, ΠΙΣΤΩΝ ΤΟ ΣΤΗΡΙΓΜΑ»

«Ο Σταυρός Σου Χριστέ, ει και ξύλον οράται τη ουσία αλλά θείαν περιβέβληται δυναστείαν, και αισθητώς τω κόσμω φαινόμενος, νοητώς την ημών θαυματουργεί σωτηρίαν…»
Ομιλία από τον Πανιερώτατο Μητροπολίτη Πάφου, *κ. Γεώργιο* στο Πολιτιστικό Κέντρο Πλατρών-Γιώργος Σεφέρης

16.15-18.30 ΕΚΘΕΣΗ, «ΚΥΠΡΟΣ, ΝΗΣΟΣ ΑΓΙΩΝ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΗΓΗΣΙΣ»

Στο Πολιτιστικό Κέντρο Πλατρών - Γιώργος Σεφέρης
Διάρκεια Έκθεσης: 11 Νοεμβρίου - 11 Δεκεμβρίου 2012
Ώρες: 10.00-12.30 και 15.00-17.30

«ΣΤΑΥΡΟΥ ΤΥΠΟΣ»

«Το σύμβολο του Σταυρού στην Αγία Τράπεζα, στις χειροτονίες των ιερέων, στη Θεία Λειτουργία, στα σπίτια, στις αγορές, στις ερημιές και στους δρόμους, στις θάλασσες, στα πλοία και στα νησιά, στους γάμους και στα συμπόσια, στα χρυσά και τ' ασημένια σκεύη, στα κοσμήματα και στις τοιχογραφίες.»
Εργαστήρια Εκκλησιαστικών Τεχνών με ζωντανή επίδειξη Αγιογραφίας, Ψηφιδογραφίας, Ξυλογλυπτικής και Κωδικογραφίας με θέμα το Σταυρό.

εικ.6

«ΣΤΑΥΡΟΣ, ΠΑΝΤΟΔΥΝΑΜΟ ΟΠΛΟ»

Χειροτεχνήματα από τις μοναχές της Ιεράς Μονής Τρικουκκιάς, τους μοναχούς της Ιεράς Μονής Τροοδιτίσσης και της Ιεράς Μονής Τιμίου Προδρόμου Μέσα Ποταμού: πλεκτοί σταυροί, κομποσχοίνια, ιερές εικόνες, βιβλία, βότανα, μαρμελάδες, ελαιόλαδο και άλλα.

«ΟΙ ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ ΤΟΥ ΤΡΟΟΔΟΥΣ»

Προβολή βίντεο με θέμα τις εκκλησίες του Τροόδους

Δεξίωση με λοκμάδες

Είσοδος ελεύθερη

Άγγελοι ουρανόθεν, αοράτως κυκλούσιν, Σταυρόν τον ζωηφόρον εν φόβω· και φωτοπάροχον χάριν λαμπρώς παρεχόμενον, νυν τοις πιστοίς βλέποντες, εξίστανται, και ίστανται βοώντες προς αυτόν τοιαύτα·
Χαίρε, Σταυρέ οικουμένης φύλαξ· χαίρε, η δόξα της Εκκλησίας.
Χαίρε, ο πηγάζων αφθόνως ιάματα· χαίρε, ο φωτίζων του κόσμου τα πέρατα.

Χαίρε, ξύλον ζωομύριστον, και θαυμάτων θησαυρέ· χαίρε, συνθετοτρισόλβιε, και χαρίτων παροχεύ.
Χαίρε, ότι υπάρχεις υπόποδιον θείον· χαίρε, ότι ετέθης εις προσκύνησιν πάντων.
Χαίρε, κρατήρ του νέκταρος έμπλεως· χαίρε, λαμπτήρ της άνω λαμπρότητος.
Χαίρε, δι' ού ευλογείται η κτίσις· χαίρε, δι' ού προσκυνείται ο Κτίστης.
Χαίρε Ξύλον μακάριον.

Ω τρισμακάριστε Σταυρέ και πανσεβάσιμε, σε προσκυνούμεν οι πιστοί και μεγαλύνομεν αγαλλόμενοι τη θεία σου ανυψώσει. Αλλ' ως τρόπαιον και όπλον απροσμάχητον, περιφρρούρει τε και σκέπε τη ση χάριτι, τοις σοι κράζοντας· Χαίρε, Ξύλον μακάριον.

Χαιρετισμοί του Τιμίου Σταυρού

εικ.7 *Αρχάγγελος, Ναός Παναγίας Ποδίθου, Γαλάτα.*

εικ.8 *Κέδρος, Τρόοδος.*

Εκκλησία Τιμίου Σταυρού, Πελένδρι, 12ος αιώνας μ.Χ.

Η εκκλησία του Τιμίου Σταυρού στο Πελένδρι συμπεριλαμβάνεται στον κατάλογο των δέκα εκκλησιών της περιοχής του Τροόδους που ανήκουν στα Μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO. Βρίσκεται κτισμένη στις νότιες παρυφές του χωριού κοντά στο κοιμητήριο και πιθανόν να ήταν πάντοτε ο κοιμητηριακός ναός του Πελενδρίου. Στη σημερινή της μορφή είναι μία τρίκλιτη εκκλησία με τρούλο, που καλύπτεται από μία ενιαία στέγη, αποτέλεσμα ενδεχομένως νεώτερων επεμβάσεων. Μετά τις τελευταίες έρευνες και τις αποκαλύψεις παλαιότερων τοιχογραφιών, συμπεραίνουμε ότι αρχικά ήταν κτισμένη στη θέση αυτή, μια εκκλησία πιθανώς καμαροσκέπαστη. Στο Ιερό Βήμα μετά την αποτοίχιση των νεωτέρων τοιχογραφιών ήρθε στο φως επιγραφή με τη χρονολογία 1178. Αργότερα για άγνωστους λόγους ο ναός καταστράφηκε, εκτός από την αψίδα, ενώ στη θέση του κτίστηκε το 14ο αιώνα ο σημερινός σταυροειδής εγγεγραμμένος με τον τρούλο ναός, που ξαναδιακοσμήθηκε το 14ο αιώνα. Προστέθηκε βέβαια μετά την ανέγερση του ναού το βόρειο κλίτος που ενώθηκε με ανοίγματα με τον κυρίως ναό, ενώ με τον ίδιο τρόπο προστέθηκε στο τέλος του 15ου ή στις αρχές του 16ου αιώνα ένα νέο κλίτος στη νότια πλευρά του ναού. Ο ναός σήμερα είναι κατάγραφος με εξαιρετικής σημασίας τοιχογραφίες του 12ου, του 13ου, του 14ου, του 15ου και του 16ου αιώνα. Στο Ιερό Βήμα του κυρίως ναού υπάρχουν τοιχογραφίες του 1178, ενώ στον κυρίως ναό εξαιρετικής ποιότητας τοιχογραφίες της παλαιολόγειας ζωγραφικής. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι σκηνές από τον κύκλο ζωής της Παναγίας.

εικ.9 *«Ακρα Ταπείνωση» από την Πρόθεση, Τοιχογραφία Ναός Τιμίου Σταυρού, Πελένδρι.*

εικ.10 *Τοιχογραφία, σκηνή από τον κύκλο ζωής της Παναγίας, Ναός Τιμίου Σταυρού, Πελένδρι.*

εικ.11 *«Ύδωρ το Ζων», Ρυάκι, Τρόοδος.*

Μονή Τιμίου Σταυρού, Όμοδος

Βρίσκεται στο χωριό Ομοδος στις νότιες πλαγιές του Τροόδους και η παράδοση θέλει την ίδρυση του από την Αγία Ελένη. Στο ναό φυλάσσεται τμήμα από τον "Άγιο Κάνναβο" δηλαδή το σχοινί με το οποίο ήταν δεμένος ο Χριστός. Η σημερινή εκκλησία της Μονής που κτίστηκε το 1858, αντικατέστησε μια άλλη μικρότερη του 16ου αιώνα. Τα μοναστηριακά κτίσματα που σώζονται στη δυτική και βόρεια πλευρά χρονολογούνται στον 18ο και 19ο αιώνα. Αρχαιότερο θεωρείται ένα τμήμα της βόρειας πτέρυγας, ενώ μέρος της βόρειας και της δυτικής κτίστηκε το 1816, με πιο σημαντικό το Μεγάλο Συνοδικό στο οποίο διασώζονται τα ωραιότερα ξυλόγλυπτα της Κύπρου. Στο Εικονοφυλάκιο φυλάσσονται και ορισμένες εικόνες από τον αρχικό ναό που χρονολογούνται στον 16ο αιώνα. Επίσης στη Μονή βρίσκεται η Κάρα του Αγίου Φιλίππου.

εικ.12 *Μονή Τιμίου Σταυρού, Ομοδος.*

εικ.13 *Δρομάκι Όμοδος.*

εικ.14 *Ναός Τιμίου Σταυρού Πελενδρίου.*

εικ.15 *Τίμιος Σταυρός και εσωτερικό Ναού Τιμίου Σταυρού Κουκά.*

Εκκλησία Τιμίου Σταυρού, Κουκά

Η εκκλησία του Τιμίου Σταυρού βρίσκεται στις βόρειες παρυφές του μικρού χωριού Κουκά και ήταν παλαιότερα ο ναός μοναστηριών που σήμερα δεν υπάρχουν. Ο ναός ανήκει στον αρχιτεκτονικό τύπο του ελεύθερου σταυρού και χρονολογείται στο 12ο αιώνα. Στο εσωτερικό διασώζονται λίγες τοιχογραφίες του 14ου και 15ου αιώνα.

«…Αηδόνι ντροπαλό, μες στον ανασασμό των φύλλων,
σύ που δωρίζεις τη μουσική δροσιά του δάσους…»
«Ελένη», Γιώργος Σεφέρης

Τρόοδος, Αειφόρε και Αείφυλλε Δροσοδότη

Ο τόπος μας έχει κόσμημα το Βουνό του Ολύμπου, αυτόν τον Επίγειο Παράδεισο που είναι το «Βουνό-Βουνών Καμάρι »,το Τρόοδος. Το Τρόοδος είναι ένας Ναός ταμένος στη Λατρεία της Φύσης του Ενός όπου ιερουργούν τον όρθρο, το κάλλος και η ομορφιά τον εσπερινό. Οδεύοντας στο Τρόοδος μέσα σε συστοιχίες από βαθύσκιωτα πλατάνια κι' αγέρωχα πεύκα, θα γλυστρήσεις ανάμεσα στις ρεματιές μαζί με το νερό, το κυρίαρχο αίμα του βουνού, καθαρό και γάργαρο, Δώρο του Παντοδύναμου. Οι Βρύσες, ταπεινές και πετρόχτιστες στολίζουν τα πευκόφυτα μονοπάτια, παρηγοριά κι' απόλαυση για τον περιηγητή, να ρέουν τη ζωή από τα μυρωδάτα σπλάχνα του βουνού. Ανάμεσα σε φυλλώματα, στα βουνίσια ριζά φυτρώνουν ανέμελα τα βουνίσια χόρτα, τα θεραπευτικά βότανα, τα σπάνια λουλούδια,τα πλούσια αμπέλια και τα φρούτα ζουμερά, γλυκά κι' υπέροχα. Σα ρόγες σε τσαμπί, η μια μετά την άλλη ανηφορίζουν μέχρι ψηλά στις κορυφογραμμές του Βουνού οι εκκλησίες του Τροόδους-Ναοί αφιερωμένοι στον Τίμιο Σταυρό στην Παναγία και στους Αρχαγγέλους. Στολίδια στην αγκάλη του Βουνού τα Μοναστήρια της Τροοδίτισσας, της Τρικουκκιάς, του Μέσα Ποταμού και του Τιμίου Σταυρού του Ομόδους, να ψυχοπορεύουν τον προσκυνητή. Κι' ορτανσίες φουντωτές στα πεζούλια, μαζί με τα τριαντάφυλλα ,τα πολύχρωμα γεράνια κι' ανάμεσα τους κανένας ντενεκές ολόγιομος με βασιλικούς. Και η Μαύρη Πεύκη του Τροόδους να διαφεντεύει το τοπίο, με τα κλαδιά της γερμένα στο χώμα, «σε στάση μετανοίας» - Δένδρο-Προσκυνητής, «Εις Δόξαν Θεού και εις Χαράν Αγγέλων».

«Οπουδήποτε κι αν πρόκειται να φθάσουμε,
για οπουδήποτε κι αν πρόκειται να ξεκινήσουμε,
όταν φθάνουμε κι όταν ξεκινούμε,
κάνουμε στο μέτωπο μας το Σημείο του Σταυρού»

εικ.16 *Τρόοδος.*

ΔΩΡΕΑΝ ΜΕΤΑΦΟΡΑ για την Προσκυνηματική Περιήγηση. Θα γίνεται μεταφορά μέχρι 55 άτομα (1 Λεωφορείο) από κάθε πόλη, και η **προκράτηση είναι απαραίτητη** (3 μέρες πρίν). Τηλ. 25813112
Αναχώρηση: 8.30, Επιστροφή: 20.00
ΛΕΥΚΩΣΙΑ από την Υπηρεσία Κυπριακής Χειροτεχνίας
ΛΕΜΕΣΟΣ από τον Ιερό Ναό Αγίου Γεωργίου Χαβαούζας (κυκλικός κόμβος Πολεμιδιών)

Παραγωγή Εκδήλωσης: **Κοινοτικό Συμβούλιο Πλατρών**
Σχεδιασμός Εκδήλωσης / Εκδοτική και Καλλιτεχνική Επιμέλεια Εντυπου Υλικού: **ΜΕΘΕΣΙΣ διακονία πολιτισμού**
Επεξεργασία: **Αντιγόνη Θεοφάνους**
Εκτύπωση: **Θέοπρες Λτδ**
Χαρακτικά Μοτίβα:
Χαμιτής και Γιώργος Τσαγγάρης και Τάσσος
Φωτογραφίες Εικ.2,15 **Ηλίας Ηλιάδης.**
Εικ.3,7,9,10,12,13,14 **Τμήμα Αρχαιοτήτων Κύπρου**
Εικ.8,11 **ΚΟΤ**, Εικ.5,6,16 **Χρίστος Ιερείδης.**
Εικ.1 **Αρχείο Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Εκκλησίας της Κύπρου**, Εξώφυλλο **Γραφείο Τόπου και Πληροφοριών**
Χάρτης: **Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας Κύπρου**
Κείμενο Τροόδους: **Νατάσα Ιερείδου**
Κείμενα Περιηγήσεων:
Γιώργος Φιλοθέου, αρχαιολόγος
Πληροφορίες: **τηλ. 99410520**